

GOGA

Srečko Kosovel
Vsem naj bom neznan

Neobjavljeni del zapuščine

Zbral, uredil in spremna besedila napisal
Miklavž Komelj

PRVA KNJIGA:

**Poezija, proza, dramatika
in drugi zapisi**

V dodatku
prevodi

Štev.

Leto 3

Nakaznica.

Nakazuje se

poročam da stisni
kan v moji dlan,

za
vsem moj bome
in vsem.

Obliki ob obliki pade
moje kje sem
mi po sem in vster

znesek K vin. z besedo

V dne

Odbornik :

Cestar :

Jaz nočem da strmi
kdo v mojo dušo.

Vsem naj bom
neznan.

Dekle ob oknu gleda
misli kje sem
Jaz pa sem že mrtev.

Ms 1385, II.7, škatla22, ovoj 15, 3

Rokopis s svinčnikom na lističu z natisnjenim formularjem *Nakaznica*; na drugi strani so zapisi s svinčnikom, objavljeni na naslednji strani.

Prvič objavljeno (v nepopolnem prepisu) v opombi k razpravi Miklavža Komelja »Kosovel, Lenin in smrt« v reviji *Literatura*, letnik XXVI, št. 279–280, Ljubljana, september/oktober 2014, str. 136.

Pesem se vsebinsko delno povezuje s pesmijo »Kdo strmi v moje sanje« (*ZD*, I1, str. 373, *ZD*, I2, str. 382; rokopis reproduciran v *IS*, str. 140).

Marija na gori

—

Po solnčnem traku

—

Zelene vodoravne roke

—

64

Misel na Jezusa.
(Dvorana).

Noč leži na sivih strebah

Jutro v megli

—

V ognju in prahu

—

Nad poljem golobi.

—

Nastal je dan

—

Knjiga očiščevanja

—

Ljubezen labodov

Ms 1385, ll.7, škatla 22, ovoj 15, 3

Glej opombo na prejšnji strani.

Verjetno gre za seznam različnih zamisli. Naslov

Ljubezen labodov
knjiga

je zapisan tudi na lističu z rokopisoma pesmi »Čar stoletij« in »Moj brat v ječi« (Ms 1385, ll.1, škatla 3, ovoj O,19); v IZ je v opombi k pesmi »Moj brat v ječi« na str. 269 naveden narobe. Besede »Nad poljem golobi« bi lahko povezali z verzoma »Nad poljem zelenim / so odleteli beli golobi« v beležnici VIII iz leta 1925; prim. ZD, III, str. 689.

■
[1]

Beli golobi Jutranja
Odrpito okno pesem
Solnce
Zelena polja
Grozdje črno grozdje.
Veter odpira knjigo
na mizi.
Mraz – september

—————
Dobrotniki.

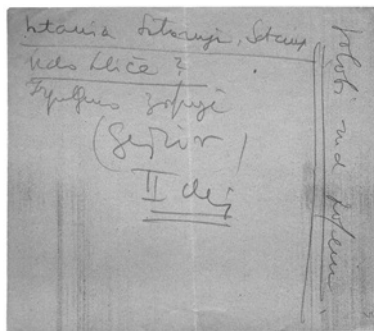
Moj znanec
nočni sprehod

[2]

Golobi nad poljem.

[3]

Satania Satanja, Satan
Kdo kliče?
Izgubljeno življenje
(Gejzir)
II dej

65

Ms 1385, II.7, škatla 22, ovoj 11, 5

[1924 ali 1925]

Rokopis s tintnim svinčnikom na zelenomodrem lističu; očitno gre za različne zapise. Zadnje tri vrstice se skoraj gotovo nanašajo na dramo *Gejzir*, ki jo je Kosovel pisal že leta 1924 (prim. osnutke te drame na str. 788-797); glede na uporabljeni zelenomodri listič, na kakršne je sicer pisal leta 1925, pa se zdi verjetna tudi datacija v to leto.

■

Ob vhodu sta dva
jesensko šumeča jagnjeda.
Zvezde. Mrzli veter.
Brezdomec gre čez nočno pot.
Mačka skoči čez zid
v burjo.
Je vse brez zavetja
Skok v trans!!!!!!!!!!
Na skednju
v senu
ima 3 majhne
tople mačkice.
Kdo je? Hej burja,
burja na Krasu

66

Ob vhodu sta dva
jesensko šumeča jagnjeda.
Zvezde. Mrzli veter.
Brezdomec gre čez nočno pot.
Mačka skoči čez zid
v burjo.
Je vse brez zavetja
Skok v trans!!!!!!!!!!
Na skednju
v senu
ima 3 majhne
tople mačkice.
Kdo je? Hej burja,
burja na Krasu

Ms 1385, II.7, škatla 22,
ovoj 11, 6

[1925?]

Rokopis s svinčnikom
na enakem
zelenomodrem lističu
kot zapisi, objavljeni
na prejšnji strani.

■
 Ob vhodu sta dva
 šumeča jagnjeda
 Zvezde. Jesenski mrzli veter.
 Brezdomec gre mimo vrta.
 Mačka skoči čez zid
 Kje ima zavetje.
 So vsi brez zavetja?
 V senu ima tri
 majhne tople mačkice.
 Kadar zapiha burja
 zacvilijo

67

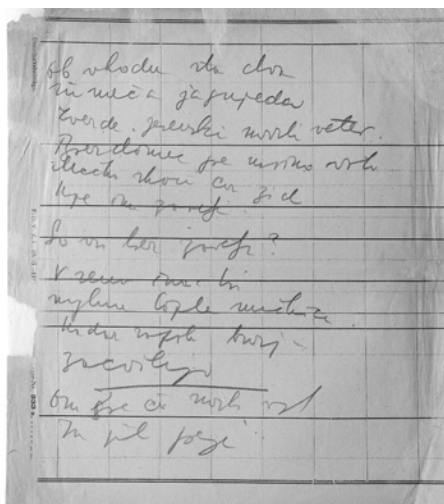
—————
 Ona gre čez mrzli vrt
 In jih greje

Ms 1385, II.7, škatla 22,
 ovoj 16, 31

[1925?]

Rokopis s svinčnikom
 na avstro-ogrski
 tiskovini iz leta 1917.

Varianta pesmi,
 objavljene na prejšnji
 strani.

Nočni pogovor.

On:

Ah to glavo, ki nad skrbmi
sklonila, poguma polno
jaz bi jo pogladil

I. d

O davno, davno je
polnoč odbila

68

On:

Ob njem, ki diha
v sočno še mladost
sem se pomladil
Ob tej kipeči ostru sili
ki ji je skala snov
da skozi njo ukreše pot
za cilji – –

I. d.

Kaj so to cilji nas
Ki Njemu gledamo v obraz,
ki večno se prerajamo
prihajamo, odhajamo

On

Ti ne razumeš –

i. d

Svila mesečine
prekrila polja in doline

On: (strmeč v speč obraz)

Kdor se bori je kot plavač
ki se bori z zelenimi valovi
in glej: telo postaja lepše
v borbi jačje, mirnejše
v tišini

69

i. d:

Polja blestijo
v mesečini

On:

A ta, ki zdaj brezskrbno spi
in so oči zaprte še spoznanju
bo šel težko – čeprav
sem jaz poslal
vse močne v zatajevanju
na to pretežko pot –
o lep obraz ki boš
od muke bel

o lep obraz kako
bi te poljubil
kako bi te še pred
življenjem rad otel

70

Nočni zapovor.

On: ob to glasovi med skrbni
shovila, poprem polno
in li jo zopla dol
t. d. ob dvono dvono je
polusi odloča

On: bi vsem hi doba
v vsem se ambedot
kui zombadot se
bi te bi pei oti hi
li ji je shala mura
da shon vjo ubraie pit
na cifi — —

t. d. hi vo to cifi mo
hi kjeem pldvno v obm.
hi vltuo v prerajmo
grihojmo oclajmo

On: Ti ve rrvieno —

t. d. Lota mesadne
pebrila zofr in dolne

Ms 1385, ll.3, škatla 17

[okrog novega leta 1924?]

Rokopis s tintnim svinčnikom na obeh straneh sivkastega lističa.

Verz »sem se pomladil« je Kosovel najprej napisal »Sem pomladil se«; nato je z vijugo označil spremembo besednega reda. Za besedo »on« ni povsod jasno, ali je zapisana z veliko ali malo začetnico. V transkripciji je zapis poenoten z veliko začetnico.

Morda gre za pesem v dialogu, morda za fragment dramskega besedila. Predlagana datacija se opira na pesem, objavljeno na naslednji strani, ki je bila verjetno zapisana sočasno.

Prva objava v reviji *Likovne besede*, št. 109, Ljubljana, 2018, str. 72–73.

■
Iz ceste v polje sem zablodil
v ostri bolesti, nikomur poznani
tuja in hladna mi je bila
mesečina na svetli poljani,

ki se razlivala je preko drevja
in v tajni svetlobi luči je dalje lila
a še bolj tuje je bilo bolesti
kot plašni ptici še bolj se je skrila.

O da bi se skrila med temne bore
da pozabi ta hladni sijaj
o da sem mogel zabloditi
v ta lep, v ta hladen kraj!

V spominu na nek kos *Skrjabina*
Izgubil sem se v mesečino v polje

Ms 1385, II.3, škatla 17

[okrog novega leta 1924?]

71

Rokopis s svinčnikom na sivkastem lističu, enakem kot listič, na katerem je zapisano besedilo, objavljeno na str. 68–70. Lahko domnevamo, da sta besedili nastali sočasno.

Zgornji del lističa je odtrgan; videti je, da je imela pesem prvotno na začetku še eno kitico.

Morda sta obe besedili nastali okrog novega leta 1924; malo prej se je Kosovel zelo navdušil nad skladateljem Aleksandrom Skrjabinom (1871–1915), ko je slišal neko njegovo sonato v izvedbi pianista Antona Trosta (1889–1973); prim. njegovo pismo Karmeli Kosovel (1899–1990) 1. januarja 1924, *ZD*, III, str. 505 in osnutek na str. 51–52 v drugi knjigi pričujoče izdaje.

Referenci na Skrjabina prim. tudi na str. 72 in 102 v tej knjigi.

Biserni smeh.

Padanje sneženih biserov je
Skrjabina muzika

Kakšna, o kakšna
je živeča oblika duha.

·

72

Enoličnost modra.

Ms 1385, II.1, škatla 6, ovoj V, 30

[okrog novega leta 1924?]

Rokopis s črnilom na lističu, preganjenem v polo, ki sledi fragmentu o impresionizmu in ekspresionizmu, objavljenemu v drugi knjigi pričujoče izdaje. Na istem v polo preganjenem lističu je s črnilom zapisana tudi pesem »Velika je pot«. Na njem sta še dva pripisa s tintnim svinčnikom, objavljena na naslednji strani, in zapisa z navadnim svinčnikom, objavljena na str. 74–75. Glej reprodukcijo na str. 269 v drugi knjigi pričujoče izdaje.

■
[1]

Izdihavanje
resnic –

Muzika

[2]

Behar
v Tolminu*

73

Ms 1385, II.1, škatla 6, ovoj V, 30

[okrog novega leta 1924?]

Pripisa s tintnim svinčnikom k verzom, objavljenim na prejšnji strani.

Zadnjo besedo bi bilo mogoče prebrati tudi kot »Tolmin«.

Behar je v srbohrvaščini beseda za cvetje drevja iz rodu *Prunus* in nekaterih drugih rastlin, ki imajo podobno cvetje. Tako se je imenoval tudi islamsko orientiran časopis, ki je začel izhajati v Sarajevu leta 1900; o njem je istega leta poročal tudi *Ljubljanski Zvon* (str. 712–713). V istem letniku *Ljubljanskega zvona* je v članku Rajka Peruška »Nekaj mest v Dantejevi 'Nebeški komediji', ki se tičejo Slovanov« obravnavano tudi domnevno Dantejevo bivanje v Tolminu (ibid., str. 315–316). Zapis bi bil lahko povezan tudi s Kosovelovim sistematičnim branjem *Ljubljanskega zvona* v povezavi s pripravami za diplomsko nalogo o Alojzu Gradniku (prim. gradivo, objavljeno v drugi knjigi pričujoče izdaje na str. 472–567). Glej reprodukcijo na str. 269 v drugi knjigi pričujoče izdaje.

Poštar Škerlj je rekel
sedeč ob mizi: *Sedaj bom pisal*
romane. Pomembno!

I. Jaz, ki pišem – brat bobnečemu ognju gorečo molitev in
sedim v predmestju ob ljudeh ki pišejo romane – – –

74

Vsaka topla beseda – neslišen neviden metulj z dijamantom
v očeh – je zledenela v ta mraz – tam nad razrito skalo stojiš
in vrtiliš svojo drobno palico brat in se smejiš, ker so žalostne
tvoje oči. Daleč od mene te vidijo moje oči, ki že ne občutijo
telesa več. Ker tvoji rokavi so še vedno predolgi in zebe te
v bele drobne prste, tolminski gozdovi bleščijo pod njimi –

— — —

O ali si tam? ~~Je li mogoče~~ Tam in tukaj si. Trije labodje.
Podbevšek

Ms 1385, II.1, škatla 6, ovoj V, 30

[okrog novega leta 1924?]

Rokopis s svinčnikom. Glej opombo na str. 72.

Trije labodje je bila revija, ki so jo leta 1922 začeli izdajati pesnik Anton Podbevšek (1898–1981), skladatelj Marij Kogoj (1892–1956) in kritik Josip Vidmar (1895–1992); izšli sta samo dve številki; v drugi, ki je izšla, ko je Podbevšek od uredništva revije že odstopil, je s tremi pesmimi sodeloval tudi Kosovel. Glej reprodukcijo na str. 269 v drugi knjigi pričujoče izdaje.

Lepa Vida.

Spev

O je kakor prozoren studenec lijoč čez modre nasipe gora.

Umijem obraz si v njem, ne samo obraz – dušo – srce – da je kot steklo prozorna. Kot zimsko nebo jasno

O je kakor nevidna reka s steklenimi valovi, ki teče mi preko rudečih dolin –

Poslušam jo v njeni tišini kot muziko, ki jo razumem najbolj, ko sniva melodije še v meni samem.

V mraku blestijo beli stolpovi, jutranjih steklenih cerkvâ!

Ms 1385, II.1, škatla 6, ovoj V, 30

[okrog novega leta 1924?]

Rokopis s svinčnikom. Glej opombo na str. 72.

Podčrtana sintagma »Lepa Vida« je objavljena tik pod koncem zapisa, objavljenega na prejšnji strani, tako da bi se načeloma lahko nanašala tudi nanj kot naslov glasila istoimenskega krožka, ki ga je Kosovel začel izdajati leta 1922. Vendar se zdi verjetneje, da gre za naslov te pesmi v prozi, ki je dodatno označena kot »Spev«. Glej reprodukcijo na str. 269 v drugi knjigi pričujoče izdaje.

veter

zrak

solnce

sinjina

Človek ki je zašel

v dolini

harmonije

Ms 1385, ll. 2.1, škatla 12, ovoj P, 43b

Pripis s tintnim (in navadnim?) svinčnikom ob koncu rokopisa črtice
»Pričakovanje«.

Generacija
Smrti
sedanjost
Sveti mir

Ms 1385, II.1, škatla 8, ad. 2, 486

Rokopis z modrim barvnim svinčnikom na listu, na katerem so napisane še pesmi »Pomladni teloh«, »Junij«, »Želja«, »Večerne misli« (I - III), »Romanca tišine«, »Večerna molitev samotarja« in »Sanjajoč potoček« (v dodatku k drugi knjigi pričujoče izdaje, str. 696). Nekatere od teh pesmi so bile prvič objavljene leta 1921 in 1922, a glede na pisavo je rokopis videti poznejši, Anton Ocvirk (1907-1980) ga je datiral v konec leta 1923 ali v začetek leta 1924 (prim. ZD, II str. 668). Morda je Kosovel takrat prepisal svoje stare pesmi.

Pri telefonu je *Prerojenje*
zazvonilo

V sobi ni bilo nikogar

»Med enakomernim padanjem in vstajanjem,
umiranjem in porajanjem je temnel up na slednjem obrazu.
Smrt je bila poslednji sladki up

78

V dneh, ko nam grozi Smrt, moramo biti napram sebi
neizprosnejši in čisti.

Steklenica in svečnik
historični pogovor

Umirjenje

1

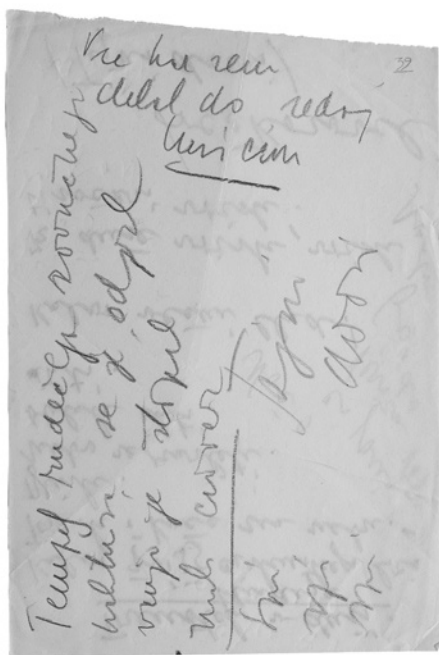
Izgnal jih bom
iz templja

Ms 1385, ll.7, škatla 21, ovoj 8, 40

Rokopis s svinčnikom.

Božji glas, ki izganja drhal iz templja (aluzija na Jn 2, 14-16), se pojavi
tudi v tekstu »Aja Baja Himalaja in poet Akiba Sulej«, ZD, II, str. 433.

■
Vse kar sem
delal do sedaj
uničim

79

Ms 1385, II.7, škatla 21, ovoj 8, 39

Rokopis s svinčnikom. Zapis je ob strani pripisan na lističu, na katerem je zapis, objavljen na naslednji strani; na drugi strani lističa pa je zapis, objavljen na str. 81.

Prva objava v reviji *Kino!*, št. 28/29, Ljubljana, 2016, str. 220.

Tempelj rudečega zvončnega
kaktusa se je odprl
vanj* je stopil
mali čuvar*

Spi,
spi,
spi

Tajni
dvori

Ms 1385, ll.7, škatla 21, ovoj 8, 39

Rokopis s svinčnikom.

Glej opombo na str. 79.

Prvo besedo tretje vrstice je Kosovel napisal kot »vanjo«; ker gre očitno za lapsus, smo to mesto v transkripciji korigirali.

»Tajni dvori« je verjetno naslov cikla; prim. pesem na naslednji strani.

Trenotek v duši.

Študija

Kakor žvižg cirkuškega biča

Tresk: Kača na nebu. –

Blisk.

Nebo se razleti.

Oblak ihti,

ihti.

Kakor večni hlad!

Iz duše vrisk, vrisk
tisočeri vrisk.

SrečKosovel
(Tajni dvori)

Ms 1385, II.7, škatla 21, ovoj 8, 39

Rokopis s svinčnikom.

Glej opombo na str. 79.

Ob strani je le delno berljiv
pripis:

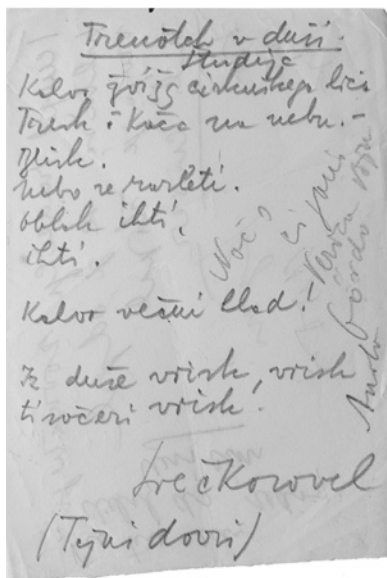
Noč s
cigani

Verica Vojna*

[]do

An[]

81

Iz njenega srca
so izletele
lastovice

Ms 1385, II.1, škatla 4, ovoj P, 71

[julij 1924]

Rokopis s svinčnikom. Na istem lističu so zapisani še pesem
»Pratišina«, zapis, objavljen v drugi knjigi pričujoče izdaje na str. 85 in
osnutek pisma Fanici Obid 21. VII. 1924, objavljen v ZD, I2, str. 466.